

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования и науки Республики Бурятия
Муниципальное казенное учреждение
"Закаменское районное управление образования"
Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
"Улекчинская средняя общеобразовательная школа"

РАССМОТРЕНО
На заседании МО
гуманитарного цикла

Руководитель Ажитова Б.Ч.
Протокол № 1»
от «30» августа 2023г.

СОГЛАСОВАНО
Заместитель директора по
УВР

Гончикова И.В.
Протокол №1
от «30» августа 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО
Директор МБОУ "Улекчинская
СОШ"

Дамдинова Б.С.
Приказ №21а
от «31» августа 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета
«Бурятская литература»

для 10 класса основного общего образования
на 2023-2024 учебный год

у. Улекчин 2023 г.

Аннотация к рабочей программе по бурятской литературе (10 класс)

Рабочая программа по предмету «Родная (бурятская) литература» для 10 класса составлена на основе :

- Федерального закона от 29.12.2012 №273-ФЗ (ред. от 07.03.2018) «Об образовании в Российской Федерации»;
- Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 17.12.2010 года №1897 «Об утверждении федерального компонента государственных образовательных стандартов среднего общего образования»
- Экспериментальной программы для бурятских школ. Бурятская литература.5-11 классы. Составитель С.Ж.Балданов (Улан-Удэ.: Бэлиг, 2009).
«Санитарно-гигиенических требований к условиям и организации в общеобразовательных учреждениях»(Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 29 декабря 2010 года №189)
- Примерной программы учебного предмета«Бурятская литература» Л.Ц. Халхаровой.
- Основной образовательной программы среднего общего образования МБОУ «Улекчинская СОШ»

Рабочая программа «Родная (бурятская) литература» для 10—11 классов общеобразовательных школ разработана на основе традиций российского и национального литературного образования, обеспечивает преемственность изучения учебного предмета с начального на основное общее образование и среднее (полное) образование, определяет стратегию обучения, воспитания и развития обучающихся в соответствии с целями, определенными ФГОС, построена на единой методической и дидактической основе с учетом психолого-педагогических особенностей восприятия.

В рабочей программе бурятской литературе представлены следующие разделы: пояснительная записка; основное содержание учебного предмета «Родная (бурятская) литература», рекомендуемое в 10-11 классах; примерное тематическое планирование с распределением учебных часов по разделам курса и рекомендуемую последовательность изучения, также определены результаты обучения. В «Пояснительной записке» раскрываются особенности каждого раздела программы, согласованность её содержания с важнейшими нормативными документами и программами для основного общего образования; даётся общая характеристика курса бурятской литературы, его места в базисном плане. Достаточно подробно освещены цели изучения курса бурятской литературы, его миссия в решение основных педагогических задач в системе среднего (полного) общего образования, раскрыты результаты освоения обучаемыми программы по бурятской литературе . В разделе «Содержание курса» дается перечень изучаемого содержания в 10-11 классах. Раздел «Примерное тематическое планирование» включает тематическое планирование с перечнем тем и распределением часов по разделам курса, характеристику основного содержания тем.

Цель учебного предмета «Родная (бурятская) литература»: формирование культуры читательского восприятия и достижение читательской самостоятельности обучающихся, основанных на навыках анализа и интерпретации литературных текстов.

Содержание рабочей программы разбито на разделы согласно этапам развития бурятской литературы, что соответствует принципу построения курса на историколитературной основе и объединены под общим названием «Художественный мир бурятской литературы».

Художественный мир бурятской литературы:

- Духовная литература
- Бурятские литературные памятники, созданные на фольклорной основе
- Бурятская литература первой половины XX в.
- Бурятская литература второй половины XX в.
- Современная бурятская литература

Федеральный базисный учебный план для образовательных учреждений Российской Федерации отводит 138 часов для обязательного изучения учебного предмета "Родная

литература» на этапе среднего (полного) общего образования. В X - XI классах выделяется по 68часов (из расчета 2 учебных часа в неделю). Программа по родной (бурятской) литературе рассчитана в 10 классе 68 учебных часов в год, а в 11 классе 68.

Учебно-методический комплекс

класс	учебники	авторы	Год издания
9	Буряад литература	С.А.Ошорова Д.Б.Цыденов (1-2 хубинууд)	«Бэлиг», 2018
10	Буряад литература	Л.Ц.Халхарова Ц.Б. Бадмацыренова (1-2 хубинууд)	«Бэлиг», 2020
11	Буряад литература	М.Р.Балданова Б.Д.Цыдыпова (1-2 хубинууд)	Бэлиг 2020

Тайлбари бэшэг. 10 класс

Уран зохёол үзэлгэдэ –**45час**

Бэшэгэй хүдэлмэри – **10 час**

Класчаа гадуур уншалга –**10 час**

Литературна теори – **3 час**

Хамта – **68час**

10 класста программаар буряад литературынын хүгжэлтэ XX зуун жэлэй урдахи буряад зохёолхоо эхилээд, дайнай һүүлээрхи жэлнүүдтэ хүрэтэр үзэгдэхэ. Литература заахадаа, бүхы хүн түрэлтэнэй түүхын бодото ушарнуудай хоорондохы холбоондо, проблемэнүүдтэ һурагшадай анхарал хандуулха. Программа соо оруулагдаһан зохёолнууд булта һурагшадаар уншагдаха, шүүмжэлэгдэхэ ёһотой. Тэрэ тоодо уран зохёолшынын ажаябуулга, зохёохы зам шудалан үзэгдэхэ, ба шэнэ литературна теоринуудтай танилсуулха. Ажалай программа Россиин Федерациин һуралсалай министерствын тогтоолнууд дээрэ, 2009 ондо зохоогдоһон туршалгын Буряад хургуулийн программа дээрэ үндэлэн табигдаба.

10 класста һурагшадай мэдэс, шадабарида табигдаха шухала эрилтэнүүд:

Мэдэс:

Уран зохёолнуудые, али зохёолхоо хэнгүүдые, тэрэ тоодо сээжэлдэнэн текстнүүдые уран гоёор уншаха.

Сюжедэй, композицийн үүргэ элирүүлхэ, хэлэнэй уран аргуудые оложо шадаха.

Зохёолой геройнуудта, үйлэ ушарнуудта авторай хандалга тодорүүлха, уншаһан зохёолоор өөрынгөө һанамжа хэлэхэ.

Шадабари:

1. Хэмжээгээрэ, янза шанараараа илгаатай найруулгануудые зохёожо.
2. Багшын лекцийнүүдээр түсэб, конспект табижа.
3. Хэдэн материалнуудай үндэлһөөр литературна темэдэ элидхэл гү, али реферат бэшэжэ.
4. Словарьнууд болон справочнигуудые зүбөөр хэрэглэжэ шадаха.

1. С.Ж. «Буряад литератураар асуудалнууд, даабаринууд». 10-11 классууд. «Бэлиг», 2003 он.
2. Х.Д.Дампилова «Буряад литератураар тестнүүд». Улаан-Үдэ. «Бэлиг», 2001 он.
3. Ш- Ж. Б. Санжиев, Ж.Д. Жамбуева, Я.Ц. Ивахинова «Буряад хэлэмнай – түшэг тулгамнай», Улаан-Үдэ, 2005 он.
4. Г.Ц. Бадиева «Литература Бурятии. Тестовые задания». Улаан-Үдэ, 2005 он.
5. Цыденова Х.Г. «Олимпиада. Буряад уран зохёол». 9-11 классууд. Улаан-Үдэ, 2010 он.
6. Электрон ном.
7. Ж.Д.Жамбуева, Я.Ц. Ивахинова «Буряад литератураар сочинени бэшэхэ заабаринууд». «Бэлиг», 2002 он.
8. Ц.Б. Бадмацыренова, Б.И. Батиева «Дүршэлөөрөө хубаалдая...» «Бэлиг», 2013 он
- 9.

Литература

1. Буряад нургуулийн программа. Буряад литература.V-XI классууд. У-У, «Бэлиг» 2009 он. С.Ж. Балданов.
2. Махатов В.Б. «Буряад уран зохёол 8-11 классуудта зааха методико». Улаан-Үдэ, 1995 он.
3. Б.Б. Батоев «Уран зохёолнууды 5-11классуудта зааха тухай». Улаан-Үдэ, 2002 он.
4. В.Ж. Хамаганов «Түрэл хэлэ, литература творческоор зааха тухай». Түрэлхи хэлэнэй багшанарта туһаламжа. Улаан-Үдэ, 1979 он.
5. Л.Ц. Халхарова, Ц.Б.Бадмацыренова «Буряад литература» (хрестомати). «Бэлиг», 2020 он.
6. «Байгал» сэтгүүл 2010-2017 онууд.
7. «Буряад Үнэн» сонин 2010-2020 онууд.

Программын удха ба байгуулга.

Оршол (1 час).

Уран зохиолшын уран гое гү, али уран найханай юртэмсэ тухай ойлгосо. Уншагша литературна процессэй эдэбхитэй хабаадагша. Уран зохиол ба тэрэнэй тайлбарилга.

XX зуун жэлэй 1-дэхи хахадай литературы уран найханай юртэмсэ (1 час).

Буддын шажанай зохиолнууд ба тэдэнэй ёһо заншалнууд (3 час).

«Үлгэрэй далай». 10-дахинаа саашанхи бүлэгүүд. Нигүүлсэхы найхан сэдхэлтэй хүн бүхэнэй буян хэжэ ябабал, өөртэньше, үри хүүгэдтэньше, уг саданартаньше хододоо найн хэрэг тохиолдохо гэдэн удха. Буддын шажанай нургаал зааһан зохиолнуудай удха шанар

Буряадай туухэ бэшэгууд 1ч

Б.Барадин «Сэнгэ баабай» 3час.

Н.Г.Балданогой уран найханай юртэмсэ (4 час).

«Энхэ-Булад баатар» - оперо. Шэнэ жанрай бии бололго. Буряад драматургийн хүгжэлтын шэнэ шата. Либреттэ зохиолгын оньһон арга.

XX зуун жэлэй 2-дохи хахадай литературы уран найханай уран арга (1 час).

Ж.Т.Тумуновой уран найханай юртэмсэ (8 час).

«Нойрһоо һэриһэн тала». Романай бэшэгдэһэн түүхэ. «Сэсэгмаа» гэдэн зүжэгэй үүргэ. Романай нэрын сэхэ ба далда удха, жанрайнь онсо шэнжэ, образуудайнь системэ, арадай гүн ухаанай удха шанар. «Нойрһоо һэриһэн тала»Ж.Т.Тумуновой зохиохы ажалай дүн.

Х.Н.Намсараевай уран найханай юртэмсэ (10 час).

«Үүрэй толон». Романай түүхэтэ үндэһэн бэшэгдэһэн түүхэнь. «Цыремпил» гэдэн туужын удха шанар. Романай нэрын сэхэ ба далда удха, жанрайнь онсо шэнжэ, образуудайнь

системэ. «Нойһоо һэриһэн тала» гэхэн романтай адли ба адли бэшэ талануудын. Роман – Х.Н. Намсараевай зохоохы ажалай дүн.

Х. Намсараев «Тайшаагай ташуур» (4 час) «Тайшаагай ташуур» драма, XIX зуун жэлэй дүшөөд гаран онуудтахи хориин буряадуудай түүхэдэ болоһон ушар баримтада бэшэгдэһэниинь.

А.А.Бальбуровой уран һайханай юртэмсэ (7 час).

«Зэдэлээтэ зэбэнүүд». Романай нэрын удха, фольклорно үндэһэниинь, зүрилдөөниинь, образно системэнь. Арад зон ба засаг түрэ. Шажан мүргэлэй асуудалнууд. Интеллигенцииин үүргэ.

Ж.Б.Балданжабоной уран һайханай юртэмсэ (4 час).

«Сэнхир хаданууд» роман соо 50-яад онуудай үсын арадай байдал харуулагдаһаниинь. Юрын колхознигуудай мэргэжэл, оролдосотой ажал, һонор ухаае Даржаа ахайн дүрөөр харуулалга. Залуу ажалшадай эдэбхитэ үүсхэл, эршэ зориг. Роман соо хүдөө ажахыдаүзэгдэһэн дутуу дундануудые элишэлэлгэ, тэрэниие заһаруулхын түлөө хэгдэжэ байһан ажал харуулалга.

Ч.Ц.Цыдендамбаевай уран һайханай юртэмсэ (10час).

«Холо ойрын түрэлнүүд». Сатирическэ роман. Зохоол соо зөөри, хубиин олзодо шунахайралга, үндэр хараа бодолоо марталга гэхэ мэтэ мещанска удхатай үзэгдэлнүүдые шүүмжэлһэниинь. «Турэл нютагһаа холо» роман. Буряадай туруушын эрдэмтын дурэ, тэрэнэй аша габьяа.

Д.З.Жалсараевай уран һайханай юртэмсэ (2 час).

Лирикэ. Д.Жалсараевай поэзиин гол темэнүүд ба жанрнууд. «Газар дэлхэйн дуунууд» - шүлэгүүдэй баглаа (цикл). Шүлэгүүдэй баглаа зохоохо онһон арга. Д.Жалсараевай публицистическэ стиль, онһон үгын найруулга хэрэглэһэниинь.

Н.Г.Дамдиновай уран һайханай юртэмсэ (4 час).

Лирикэ. Н.Г.Дамдиновай поэзи соо хүн ба юртэмсэ гэхэн һанал бодол (концепци) шийдхэлгэ. «Эсэгын нэрэ» гэхэн поэмэ. Сонет ба сонедүүдэй гүрлөө тухай ойлгосо үргэдхэлгэ. Сонедүүдэй гүрлөө зохоолгын онһон арга. «Шэлдэй занги тухай дуун» поэмэ. Арадай аман зохоол дээрэ үндэһэлжэ бэшэгдэһэн зохоол.

Д.А.Улзытуевай уран һайханай юртэмсэ (3 час).

«Ая ганга». Поэт арбан табан шүлэгтэй цикл соогоо буряад арадай шэнэ байдалаар, һайхан нютаг ороноороо сэдхэлээ хүдэлгэн омогорхожо байһаниинь. «Шоно–Баатарай дуун». Шүлэгшэ болоходоо, арадай аман зохоолһоо поэдэй һургаал абаһаниинь.

Буряад шүлэгэй абдарһаа (1 час).

Буряад поэзиин хүгжэлтэ.Шүлэг зохоолнуудай жанрай олон янза. Зохоолгын арга боломжонуудай, зохоохы мэргэжэл шадабариин, онһон аргын дээшэлэлгэ.

Тематическа түсэблэлгэ

Буряад литература

Класс: 10

Багша: Гуляева Любовь Матвеевна

Программаар үгтэһэн саг: Хамта – 68 час, недели соо 2 час.

Программа үнгэргэгдэхэ шалгалтын хүдэлмэринүүд: 10 час

Түсэблэлгэ:

Буряад Уласай болбосоролой болон эрдэм ухаанай яаманай дурадхаһан туршалгын программа дээрэ үндэһэлнэ (2008 он)

Учебник: 10 класс, Буряад литература (хрестомати), буряад литература (учебник), Л.Ц. Халхарова, Ц.Б. Бадмацыренова

Улаан-Үдэ, Бэлиг, 2020 он

10-дахи класс, буряад литература I- дэхи четверть, 16час

№	Разделнүүд, темэнүүд	Темэ үзэхэ сагай тоо
	Сэдэб	саг
1	Оролто хэшээл. 18-19 зуун жэлнүүдэй турэл буряад уран зохёолой бүридэлгэ	1
2	Оюун ухаанай зохёолнууд. Ульгэрэй далай.	1
3	Буряадай түүхэ бэшэгүүд. В.Юмсунов, Д-Ж.Ломбоцыренов, Ц.Сахаров	1
4	20 зуун жэлэй эхин үеын буряад уран зохёол. Б.Барадинай шүлэгүүд	1
5	20 зуун жэлэй 1-дэхи хахадай буряад уран зохёол.Солбонэ Туяагай шүлэгүүд	1
6	к/у Р.Номтоев «Аршаанай дуһал»	1
7	Б.Барадинай зохёохы болон эрдэм шэнжэлхэ ажал	1
8	Б.Барадин «Сэнгэ баабай»	1
9	Б.Барадин «Сэнгэ баабай»	1
10	х/х «Сэнгэ баабай» зохёолоор зохёолго бэшэлгэ	1
11	Ж.Тумунов «Сэсэгма» зүжэг	1
12	Н.Балдано «Энхэ-Булад баатар»	1
13	Н.Балдано «Энхэ-Булад баатар»	1
14	Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үеын буряад уран зохёол Дайнай үеын шүлэглэмэл зохёол	1
15	Дайнай үеын үргэлжэлһэн зохёол. Ж. Тумунов, Д.Хилтухин	1
16	Дайнай үеын үргэлжэлһэн зохёол. Цокто Номтоев.	1
		16

10-дахи класс, буряад литература II- дохи четверть, 14 час

№	Разделнүүд, темэнүүд	Темэ үзэхэ сагай тоо
1	.Дайн тухай зохёол бэшэлгэ.	1
2	Дайнай үеын зүжэглэмэл уран зохоол. Х.Намсараев «Тайшаагай ташуур» 1 үйлэ	1
3	Х.Намсараев «Тайшаагай ташуур» 2 үйлэ	1
4	Х.Намсараев «Тайшаагай ташуур» 3 үйлэ	1
5	Ж.Тумунов «Нойrhoо һэриһэн тала» романай бэшэгдэһэн түүхэ	1
6	Дамбатан, Тоһотынхи. Табхайн Дугар	1
7	Алханын отрядайхид	1
8	Дэлгэр. Хоёр харгын дундуур ябахаб	1
9	Сэсэгма – найдамтай нүхэр. Хоёр харгын дундуур ябажа болохо гү?	1
10	Х. Намсараев «Үүрэй толон» романай түүхэтэ үндэһэн	1
11	Галшатан: Галша, Дари, Должод	1
12	Цыремпилэй үбгэ эсэгэнэр. Цыремпил Должод хоёр	1
13	Галша үбгэнтэнэй, баян Бадмын ааша	1
14	Залуу үеын заяан хуби хоёр ондоо байха	1
		14

10-дахи класс, буряад литература III- дахи четверть, 22час

№	Разделнүүд, темэнүүд	Темэ үзэхэ сагай тоо
1	Түрэн нютагаа бусалга	1
2	х/х Ж.Тумунов Х.Намсараев хоёрой романуудыг зэргэсүүлэн, зохёолго бэшэхэ	1
3	Ч.Цыдендамбаев «Түрэл нютагһаа холо» романай түүхэ	1
4	Холын нютагта үншэрэлгэ	1
5	Холын нютагта үншэрэлгэ	1
6	Актова зал хүнхинэбэ	1
7-8	х/х Бурядай түрүүшын эрдэмтэ Доржо Банзаров тухай реферат бэшэхэ	2
9	Ч.Цыдендамбаев «Холо ойрын түрэлнүүд» роман тухай	1
10	1-3 бүлэгүүд	1
11	4-6 бүлэгүүд	1
12	7-9 бүлэгүүд	1
13	10-12 бүлэгүүд	1
14	А.Бальбуров «Зэдэлээтэ зэбэнүүд» романай гол удха	1
15	Ондрии Ута Мархаас хоёр	1
16	Савелий Кузнецов	1
17	Дорондоевой таабари	1
18	Хани нүхэд	1
19	Зэмээ амсалга	1
20-21	х/х Фольклор ба литература. Шэнжэлгын ажал	2
22	Ж.Балданжабон «Сэнхир хаданууд» романай удха	1
		22

10-дахи класс, буряад литература IV- дэхи четверть 16 час

№	Разделнүүд, темэнүүд	Темэ үзэхэ сагай тоо
1	Үбгэнэй гомдол. Шэнэ парторг.	1
2	Үнэн сэхэ хөөрэлдөөн.	1
3	Хонишон харуулшан гээшэ гү?	1
4	Д.Жалсараев «Газар дэлхэйн дуунууд» шүлэгүүдэй баглаа	1
5	Хүшөөгэй дуун. Дүрөөгэй дуун. Баргажан халхинай дуун	1
6	к/у Ц.Д.Дондокова «Хүшөөгэй урда», «Эжыдээ» шүлэгүүд	1
7	Н.Дамдинов «Эсэгийн нэрэ» поэмэ	1
8	“Эсэгийн нэрэ» поэмын удха	1
9	х/х “Эсэгийн нэрэ» гэхэн поэмээр зохёолго бэшэхэ	1
10	Н.Дамдинов «Шэлдэй Занги тухай дуун»	1
11	к/у «Шэлдэй Занги тухай дуун»	1
12	Д.Улзытуев «Ая ганга» шүлэгүүдэй цикл	1
13	Д.Улзытуев «Баруунай баруун эрьедэ», «Захяа»	1
14	к/у «Эхэ дэлхэйгээ түхэрээлүүлэн дуулааб» Д.Улзытуев	1
15	Н.Нимбуев«Шүдэрлэгдэһэн сахилгаан» шүлэг	1
16	к/у Буряад шүлэгэй абдарһаа	1
		16

Жэл соо -68 час.

Литература:

Буряад литература 10 класс. Л.Ц.Халхарова, Т.Б.Будаев Хрестомати 1-дэхи ба 2-дохи хубинууд. Улаан-Үдэ «Бэлиг» 2020 он.